

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 560/2017 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen nuorten vaikuttamismahdollisuuksista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Krista Mikkosen /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 560/2017 vp:

Miten nuorten kuuleminen ja vaikutusmahdollisuudet voidaan turvata maanlaajuisessa päätöksenteossa, mitä käytännön toimia toteutetaan, jotta nuorisolain 24 § toteutuisi valtakunnanlaajuisesti ja aikooko hallitus ryhtyä toimiin poliittisten ikärajojen alentamiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Nuorten suhdetta osallistumiseen ja vaikuttamiseen on selvitetty useaan otteeseen. Laajasti asiaa on käsitelty viimeksi vuoden 2013 Nuorisobarometrissä. Nuorisobarometri on säännöllisesti toteutettava tutkimus, joka mittaa suomalaisten 15–29 -vuotiaiden nuorten arvoja ja asenteita. Mainitun barometrin mukaan nuorten mielestä kaikkein tehokkaimpia vaikuttamisen tapoja ovat äänestäminen ja aktiivinen toimiminen nuorisovaltuustoissa tai järjestöissä.

Nuorten yleisimmät vaikuttamismuodot ovat palautteen antaminen jostakin palvelusta, aloitteiden allekirjoittaminen ja ostopäätöksillä vaikuttaminen. Selkeämmin vastademokraattiset mekanismit, lailliset tai laittomat, eivät sen sijaan herätä järin suurta innostusta. Nuorten vaikuttamistoiminnan muodot kertovat vaikuttamisen yksilöllisestä luonteesta.

Nuorten mahdollisuudesta osallistua ja vaikuttaa nuorisovaltuustossa tai vastaavassa nuorten vaikuttajaryhmässä säädetään kuntalain (410/2015) 26 §:ssä. Kun nuorisolaki uudistettiin vuoden 2017 alusta alkaen, lain 24 §:ään kirjattiin säännös nuorten osallistumisesta, vaikuttamisesta ja kuulemisesta.

Suurin muutos aikaisempaan lakiin on, että kuntien lisäksi valtion viranomaisten on tarjottava ja järjestettävä nuorille mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn.

Edellä mainittua säännöstä toteutetaan mm. nuorisolakiin sisältyvän valtakunnallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman avulla. Vuoden 2017 lokakuussa hyväksytyyn ohjelman yhtenä tavoitteena on lisätä nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Nuorten tietoisuutta osallistumisoikeuksista ja vaikuttamismahdollisuuksista ja kanavista lisätään ja nuorten yhdenvertaiseen osallisuuteen liittyvää toimintaa vahvistetaan. Asia huomioidaan osana nuorisotalouden osaamiskeskusten tavoiteohjausta. Osaamiskeskustoiminnassa tuotetaan ja kerätään tietoa nuor-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 560/2017 vp

ten osallisuudesta ja vaikuttamisesta: niiden sisällöistä, haasteista, käytänteistä ja uusista muodoista. Lisäksi tarjotaan koulutusta ja tukea viranomaisille nuorten osallistumiseen ja kuulemiseen liittyen sekä koostetaan ja levitetään hyviä käytäntöjä ja toimiviksi todettuja menetelmiä.

Paljon on siis tehty, mutta työtä on edelleen jäljellä. Erityisen huolestunut hallitus on työn, koulutuksen ja harjoittelupaikan ulkopuolella olevien nuorten, eli ns. NEET-nuorten, osallisuudesta ja osallistumismahdollisuuksista. Nuorisotutkimusverkoston juuri julkaiseman tutkimuksen mukaan NEET- nuorten yhteiskunnallisiin asioihin vaikuttaminen ja mukana olo politiikassa on harvinaista, etenkin pojat vaikuttavat vierastavan politiikkaa. Enemmistö sanoo kuitenkin kannattavansa demokratiaa, mutta niin äänestysaikeet kuin usko päättäjiin ovat vähäisiä.

Vaali- ja osallistumisoikeuksien ikärajoja, kuten äänioikeusikärajan sekä kansalaisaloitteen ikärajan alentamista on perusteellisesti käsitelty mm. oikeusministeriön äänioikeusikärajaa selvittäneen työryhmän raportissa (oikeusministeriön mietintöjä ja selvityksiä 49/2010), vaalien ajankohtia ja kansalaisten osallistumisoikeuksia selvittäneen parlamentaarisen työryhmän mietinnössä (oikeusministeriön mietintöjä ja selvityksiä 31/2014) sekä oikeusministeriön selvityksessä kansalaisaloitteen toimivuudesta (oikeusministeriön mietintöjä ja selvityksiä 45/2017).

Asiaa pohdittaessa on huomioitava, että edellä mainittujen oikeuksiin liittyvien ikärajojen muuttaminen edellyttäisi myös perustuslain muuttamista: perustuslain 14 §:ssä säädetään äänioikeusikärajaksi yleisissä vaaleissa ja kansanäänestyksissä 18 vuotta ja perustuslain 53 §:n 3 momentin mukaan oikeus kansalaisaloitteen tekemiseen on äänioikeutetuilla kansalaisilla.

Vaali- ja osallistumisoikeuksiin liittyvien ikärajojen alentaminen on ennen muuta poliittinen päätös. Kysymyksen käsittely ei sisälly pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelmaan, eikä valtioneuvoston demokatiapoliittiseen toimintaohjelmaan (2017–2019), jossa käsitellään laajasti yhteiskunnallisen osallistumisen ja vaikuttamisen edistämistä.

Hallitus seuraa asiaa koskevaa kansainvälistä kehitystä ja kokemuksia joita on saatu niistä maista, joissa äänioikeusikärajaa on alennettu.

Helsingissä 19.12.2017

Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho